

Annales

Instituti

Archaeologici

XI - 2015

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Ivana Ožanić Roguljić
Asja Tonc

Tehničke urednice/Technical editors

Ivana Ožanić Roguljić
Asja Tonc

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Michreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Una Krizmanić Ožegović

Lektura/Language editor

Ivana Majer (hrvatski jezik/Croatian)
Una Krizmanić Ožegović (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Ivana Ožanić Roguljić
Asja Tonc

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institut of archaeology, Zagreb 2015.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
- Sotin i Opatovac, probna arheološka istraživanja višeslojnih nalazišta 2014. godine
- 14**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
- Sotin, arheološka istraživanja stariježeleznodobnog groblja u Podunavlju 2014. godine
- 18**   **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar
- Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2014. godine
- 23**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Marina Sečkar
- Beli Manastir – Širine, zaštitna istraživanja prapovijesnog i srednjovjekovnog nalazišta AN 2A na dionici autoceste A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj 2014. godine
- 28**   **Siniša Krznar**
- Arheološko istraživanje lokaliteta AN 8 Donji Miholjac – Goračka
- 33**   **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2014. godine
- 38**   **Saša Kovačević**
- Nova Bukovica – Sjenjak 2014. godine
- 43**   **Marko Dizdar**
- Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2014. godini
- 46**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
- Dolina, istraživanje kasnobrončanodobnog groblja pod tumulima 2014. godine
- 50**   **Tajana Sekelj Ivančan**
- Arheološki ostaci triju naselja na Sušinama u Virju
- 54**   **Siniša Krznar**
- Nova sezona istraživanja lokaliteta Torčec – Cirkvišće

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
- Sotin and Opatovac, trial research of multilayered sites in 2014*
- 14**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
- Sotin, archaeological research of an Early Iron Age cemetery in Danube region, 2014*
- 18**   **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar
- Research results from Batina – Sredno site in 2014*
- 23**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Marina Sečkar
- Beli Manastir – Širine, rescue excavations of the prehistoric and medieval site AN 2A on the A5 highway, Beli Manastir-Osijek-Svilaj section in 2014*
- 28**   **Siniša Krznar**
- Archaeological research of AN 8 - Donji Miholjac – Goračka site*
- 33**   **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2014*
- 38**   **Saša Kovačević**
- Nova Bukovica - Sjenjak 2014*
- 43**   **Marko Dizdar**
- Research results from the La Tène cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2014*
- 46**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
- Dolina, research of the Late Bronze Age tumulus cemetery in 2014*
- 50**   **Tajana Sekelj Ivančan**
- Archaeological remains of three settlements on Sušine in Virje*
- 54**   **Siniša Krznar**
- New season of research at the Torčec-Cirkvišće site*

59 Snježana Karavanić Andreja Kudelić Tena Karavidović Rezultati arheološkog iskopavanja lokaliteta Kalnik – Igrišće 2014. godine	59 Snježana Karavanić Andreja Kudelić Tena Karavidović <i>Results of archaeological excavation from Kalnik – Igrišće site in 2014</i>
63 Tatjana Tkalčec Novi pogledi na stara obrambena zdanja: burg Vrbovec u Klenovcu Humskom, arheološka istraživanja 2014. godine	63 Tatjana Tkalčec <i>New perspectives on ancient fortifications: Vrbovec Castle in Klenovec Humski, archaeological investigations in 2014</i>
74 Goranka Lipovac Vrklijan Ana Konestra Sustavna istraživanja lokaliteta Crikvenica – Ad turre: obrada nalaza 2014. godine i izložba 845°C Ad turre (Muzej grada Crikvenice)	74 Goranka Lipovac Vrklijan Ana Konestra <i>Systematic research of Crikvenica – Ad turre site: analysis of finds in 2014 and the 845°C Ad Turre exhibition (Museum of Crikvenica)</i>
77 Goranka Lipovac Vrklijan Bartul Šiljeg Ivana Ožanić Roguljić Ana Konestra Istraživanje regionalne antičke keramičarske proizvodnje i organizacija III. međunarodnoga arheološkog kolokvija Rimske keramičarske i staklarske radionice. Proizvodnja i trgovina na jadranskom prostoru, Crikvenica 2014. (Hrvatska zaklada za znanost, projekt RED)	77 Goranka Lipovac Vrklijan Bartul Šiljeg Ivana Ožanić Roguljić Ana Konestra <i>Research in ancient regional pottery production and organization of the Third International Archaeological Colloquium “Roman pottery and glass manufactures. Production and trade in the Adriatic region”, Crikvenica 2014 (HRZZ Croatian Science Foundation, Project RED)</i>
80 Goranka Lipovac Vrklijan Branko Mušić Bartul Šiljeg Ana Konestra Geofizička istraživanja antičkih struktura u uvali Mahučina na otoku Rabu (općina Lopar) 2014. godine (projekt RED, Hrvatska zaklada za znanost)	80 Goranka Lipovac Vrklijan Branko Mušić Bartul Šiljeg Ana Konestra <i>Geophysical survey of ancient structures in Mahučina Bay on the Island of Rab (Lopar municipality), 2014 (HRZZ, Croatian Science Foundation, Project RED)</i>
83 Asja Tonc Ivan Radman-Livaja Anja Bertol Rezultati probnih iskopavanja na gradini Svete Trojice 2014. godine	83 Asja Tonc Ivan Radman-Livaja Anja Bertol <i>Results of trial excavations at Sveta Trojica hillfort in 2014</i>
87 Marina Ugarković Ivančica Schrunk Vlasta Begović Marinko Petrić Arheološka istraživanja rimske vile u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar), lipanj 2014. godine	87 Marina Ugarković Ivančica Schrunk Vlasta Begović Marinko Petrić <i>Archaeological research of a Roman villa in Soline Bay at the Island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) in June 2014</i>

Terenski pregledi

93   **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Terenski pregled na prostoru općina Belišće, Marijanci i Donji Miholjac

98   **Zorko Marković**
Katarina Botić
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda općine Koška 2014. godine

104   **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica
Ina Miloglav

Prikaz rezultata prve faze sustavnoga terenskog pregleda gornje Podravine

109   **Tatjana Tkalčec**
Daria Ložnjak Dizdar

Terenski pregled predjela desne obale srednjeg toka rijeke Glogovnice (Repinec, Festinec, Pokasin, Špiranec)

116   **Tatjana Tkalčec**

Terenski pregled okolice grada Vrbovca tijekom 2014. godine, Zagrebačka županija

128   **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Projekt Arheološka topografija otoka Raba – rezultati terenskog pregleda na području grada Raba u 2014. godini i izložba Arheološka topografija: putovanje kroz prošlost Lopara

Zračna arheologija

135   **Bartul Šiljeg**
Hrvoje Kalafatić

Zračna arheologija u istočnoj Slavoniji 2014. godine

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

141-148

Field Surveys

93   **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Field survey on the territory of Belišće, Marijanci and Donji Miholjac municipalities

98   **Zorko Marković**
Katarina Botić
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković

Results of a field survey of Koška municipality in 2014

104   **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica
Ina Miloglav

Presentation of results of the first stage of systematic field survey of Upper Podravina (Drava valley)

109   **Tatjana Tkalčec**
Daria Ložnjak Dizdar

Field survey of the right bank of Glogovnica's midstream (Repinec, Festinec, Pokasin, Špiranec)

116   **Tatjana Tkalčec**

Field survey of the area surrounding Vrbovec, Zagrebačka County, 2014

128   **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Project Archaeological topography of the Island of Rab – results of field survey in the City of Rab area in 2014 and exhibition Archaeological topography: a journey through the history of Lopar

Aerial archaeology

135   **Bartul Šiljeg**
Hrvoje Kalafatić

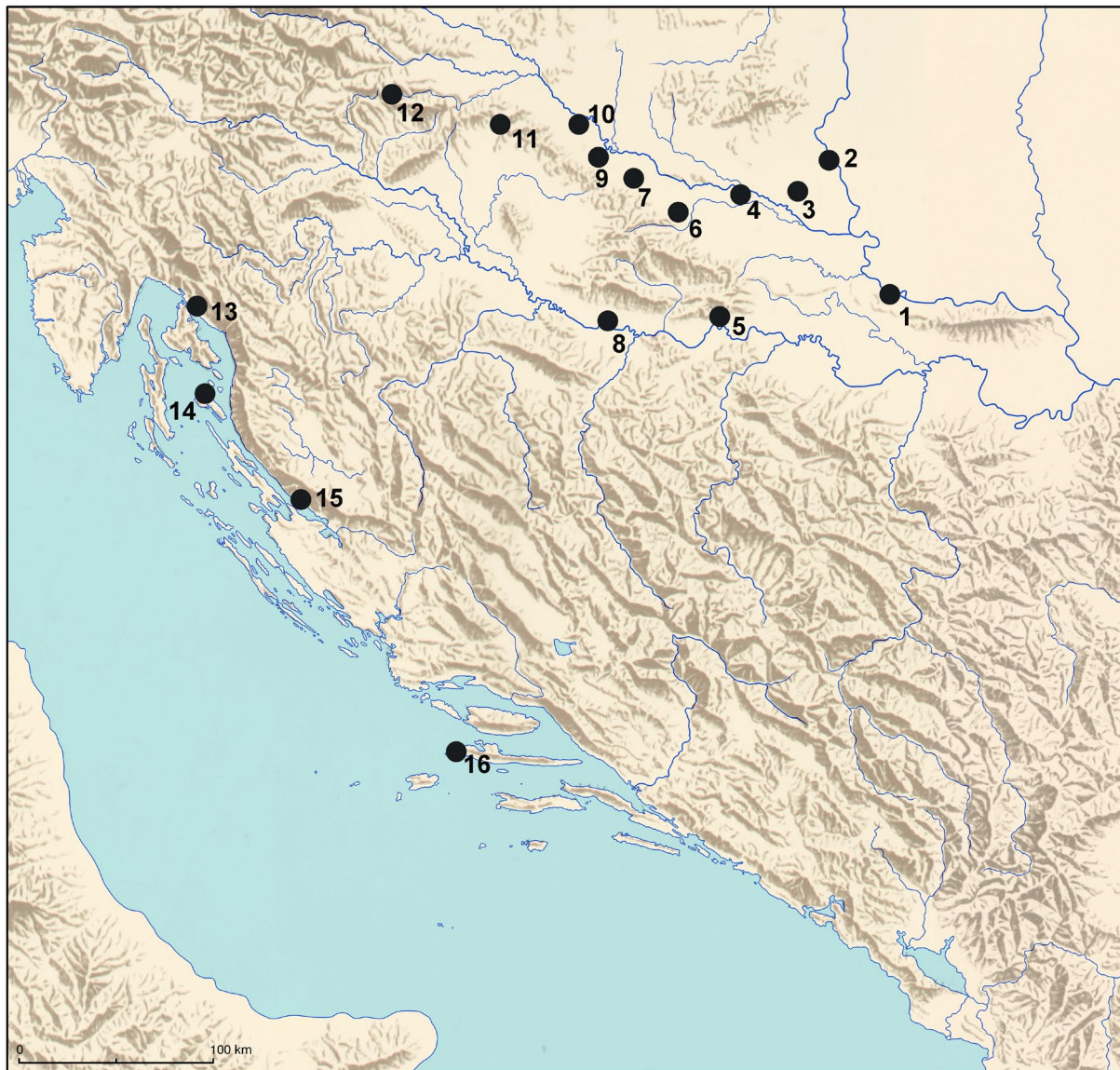
Aerial archaeology in eastern Slavonia in 2014

Additional scientific activity of the Institute

141-148

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Sotin, Opatovac
2. Batina – Sredno
3. AN 2A Beli Manastir – Širine
4. AN 8 Donji Miholjac – Goračka
5. Slavonski Brod – Galovo
6. Nova Bukovica – Sjenjak
7. Zvonimirovo – Veliko polje
8. Dolina
9. Virje – Sušine
10. Torčec – Cirkvišće
11. Kalnik – Igrišće
12. Klenovec Humski – Plemićki grad Vrbovec
13. Crikvenica – Igralište
14. Rab – Mahučina
15. Gradina Sv. Trojica
16. Sveti Klement – Soline

Nova sezona istraživanja lokaliteta Torčec – Cirkvišće

New season of research at the Torčec-Cirkvišće site

Siniša Krznar

Primljeno/Received: 22. 03. 2015.
Prihvaćeno/Accepted: 17. 08. 2015.

U listopadu 2014. godine provedena je šesta sezona istraživanja lokaliteta Torčec – Cirkvišće. Tijekom istraživanja otvorena je sonda površine 100 m², odnosno četiri kvadranta (I, J i K 8 te K9). Unutar istražene površine pronađeni su skromni ostaci crkve (dio južnog zida te apside), 76 novih grobova i četiri groba koji su dijelom istraženi 2012. godine te dio dubokog jarka koji je vjerojatno služio i kao rub groblja. Većina ove sezone pronađenih grobova pripada ranijoj fazi župnog groblja i na osnovi ¹⁴C analiza te pojedinih nalaza mogu se datirati od sredine 12. do kraja 14. stoljeća.

Ključne riječi: Podravina, Torčec, srednji vijek, crkva, groblje

Keywords: Podravina (Drava valley), Torčec, the Middle Ages, church, cemetery

Uvod

U razdoblju od 6. do 25. listopada 2014. godine Institut za arheologiju iz Zagreba proveo je novu sezonu arheoloških istraživanja na lokalitetu Torčec – Cirkvišće.¹ Voditelj istraživanja bio je dr. sc. Siniša Krznar, a u istraživanjima su uz voditelja sudjelovali: Kristina Turkalj (zamjenica voditelja), te apsolvanti i studenti Filozofskog fakulteta u Zagrebu – Ivan Valent, Josip Jagić, Ilija Cikač i Tajana Dolenec. Pomoćnu stručnu i tehničku ekipu sačinjavali su braća Ivan i Zlatko Zvijerac. Kao i dosadašnja istraživanja provedena na ovom nalazištu kojima je ustanovljeno postojanje crkve te groblja iz različitih razdoblja (Sekelj Ivančan, Tkalčec 2003; Krznar 2010; 2012; 2013; 2014), i ova su provedena na zemljištu Ane Lovrek (kat. čest. 5284/6, k. o. Đelekovec).

Provedenim arheološkim istraživanjima obuhvaćena je površina četiri kvadranta, veličine 5 × 5 metara, odnosno površina iskopa bila je 100 m². Sva dokumentacija nastavlja se na dokumentaciju s istraživanja provedenih prijašnjih godina. Prilikom ovogodišnjih istraživanja otvoreni su kvadranti I8, J8 te K8 i K9 (sl. 1). Kako su u dosad provedenim istraživanjima unutar kvadranta H, I i J 9 te I i J 10 pronađeni skromni ostaci ukopa zidova i strukture koju možemo identificirati kao sakralni objekt, ove je godine otvorena tako velika površina da bi se utvrdio cjelokupan tlocrt građevine. U tome se i uspjele otkrićem ostataka temelja južnog zida te dijelova temelja apside. Zbog velikog broja grobova u sondi, kvadranti I i J 8 nisu se u potpunosti istražili do sterilnog sloja, tj. zdravice, te se taj dio sonde planira ponovno otvoriti i do kraja istražiti tijekom

2015. godine. U ovogodišnjim istraživanjima zabilježeno je 226 novih stratigrafskih jedinica (SJ 511 – SJ 736), od kojih se mogu izdvojiti slojevi, ukop i zapune jama te grobovi. Svaki je grob dobio stratigrafsku jedinicu za ukop i zapunu groba, ako su oni bili vidljivi, te za kostur pokojnika. Ukupno je zabilježeno i istraženo 76 novih grobova te grobovi 106, 135, 139 i 142 koji su dijelom istraženi 2012. godine. Prikupljeni su svi pronađeni predmeti i ukupno je uvedena 31 vrećica nalaza – uglavnom nalazi ulomaka keramike te čavala (N 229 – N 259). Evidentirano je i 20 posebnih nalaza (PN 156 – PN 175). Riječ je o željeznim i brončanim pojasnim kopčama, prstenju, novcu, brončanim aplikama i naušnici te brončanoj romboidnoj kopči. Pronađeno je i nekoliko fragmentiranih željeznih predmeta zasad nepoznate namjene. O njima će se moći više reći nakon provedenog postupka konzervacije.² Sve kosti pokojnika iz grobnih cjelina (U 374 – U 454) prikupljene su za antropološku analizu.³

Ostaci crkve

Provedenim arheološkim istraživanjima potvrđeno je postojanje ostataka temelja koji su pripadali crkvi na njezinoj južnoj i istočnoj strani te je utvrđen njezin cjelokupan tlocrt. Kao i u dosadašnjim istraživanjima, pronađeni ostaci građevine veoma su skromni. Najbolje je očuvan dio južnog zida te rame prema apsidi (sl. 2). Sama apsida tek je fragmentarno očuvana. Smjer njezina pružanja bio je najbolje vidljiv nakon skidanja humusa i poliranja terena (sl. 3). Međutim, daljnjim istraživanjem ustanovljeno je da je riječ samo o preostatku smravljenog morta pomiješanog sa zemljom i uglavnom bez očuvane čvrste strukture te da se *in situ* nalaze tek dijelovi vezivnog morta i kamenja. Iako na terenu, među istraženim dijelovima crkve, ne postoje čvrste fizičke veze, vidljivo je, nakon što su svi pronađeni dijelovi nacrtani i stavljeni na jedan plan, da se radi o istom

1 Istraživanja su obavljena u skladu s rješenjem Ministarstva kulture RH (Klasa: UP/I-612-08/14-08/0412, Ur. broj: 532-04-02/5-14-2), izdanom u Bjelovaru od strane Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Bjelovaru. Arheološka istraživanja lokaliteta u 2014. godini financirana su sredstvima Ministarstva kulture Republike Hrvatske prema Ugovoru br. 49-171-14 od 28. travnja 2014. godine, te manjim dijelom i sredstvima Koprivničko-križevačke županije dodijeljenim Društvu za povjesnicu i starine Torčec.

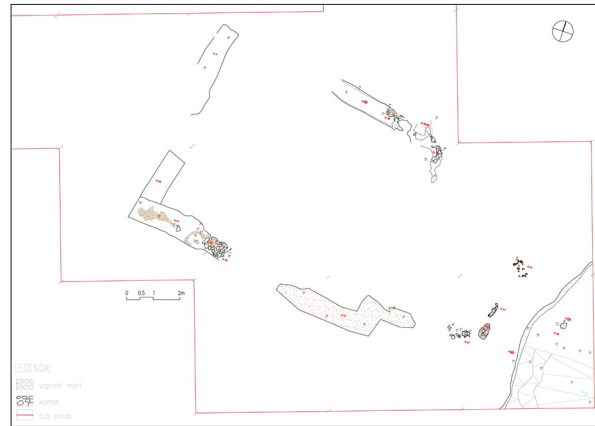
2 Predmeti se nalaze na konzervaciji i restauraciji u radionici Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru.

3 Antropološka analiza provest će se u Antropološkom centru HAZU u Zagrebu.

Sl. 1 Pogled iz zraka na otvorene kvadrante (snimio: I. Cikač).
Fig. 1 Air shot on the quadrants (photo by: I. Cikač).

Sl. 4 Tlocrt crkve (crtež: K. Turkalj).
Fig. 4 Church layout (drawing by: K. Turkalj).

Sl. 2 Ostaci temelja južnog zida i apside crkve (snimila: K. Turkalj).
Fig. 2 Foundation remains of the south wall and apse (photo by: K. Turkalj).

Sl. 5 Grob G 251 ispod ostataka apside (snimila: K. Turkalj).
Fig. 5 Grave G 251 underneath the apse remains (photo by: K. Turkalj).

Sl. 3 Tragovi apside nakon poliranja (snimila: K. Turkalj).
Fig. 3 Traces of the apse after polishing (photo by: K. Turkalj).

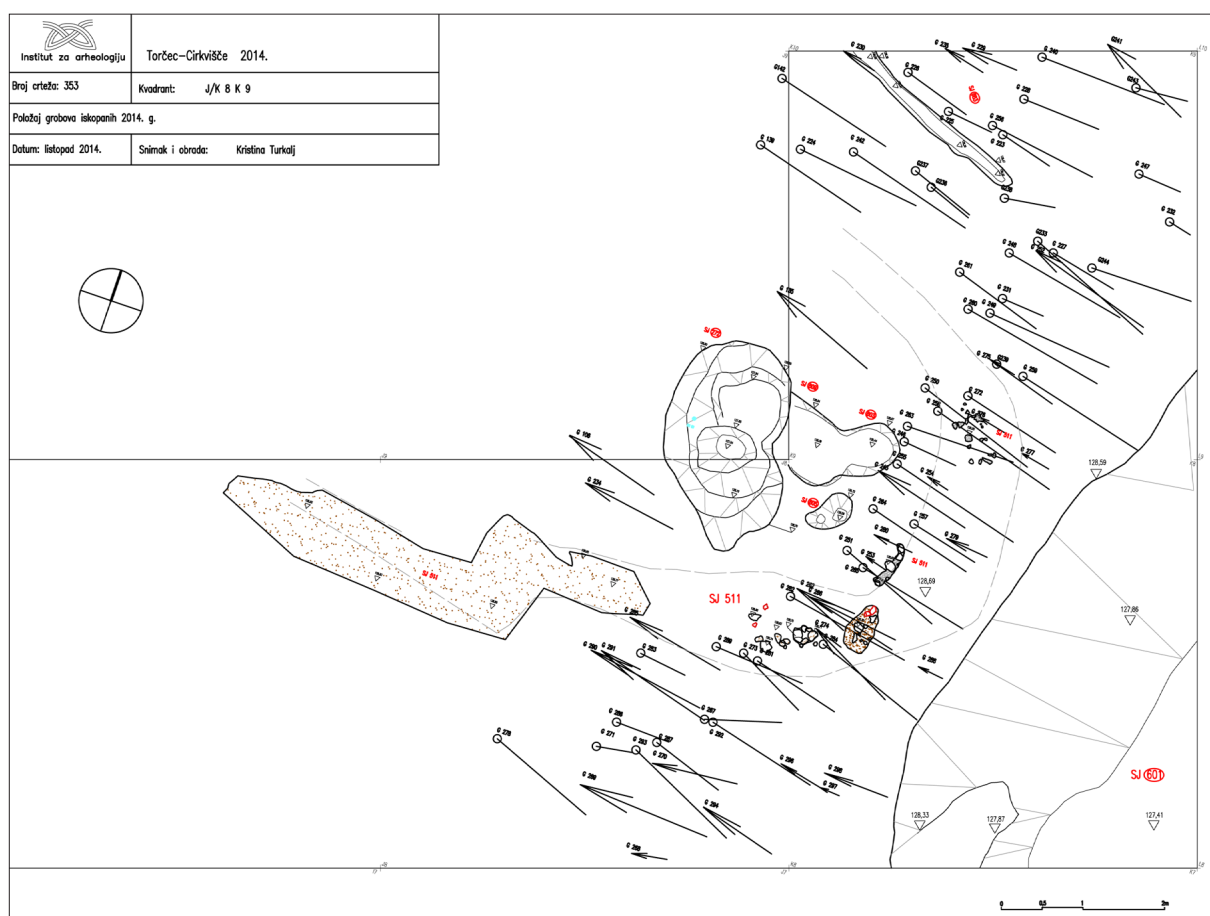
Sl. 6 Grob G 262 ispod ostataka apside (snimila: K. Turkalj).
Fig. 6 Grave G 262 underneath the apse remains (photo by: K. Turkalj).

građevinskom objektu (sl. 4). Iako se zbog stupnja oštećenja ne može sigurno izmjeriti, okvirne dimenzije crkve iznose 14,5 × 8,3 m. Nakon što je ustanovljen tlocrt crkve, krenulo se s istraživanjem kvadranta K 8 i 9 koji su istraženi do zdravice. Do sterilne zemlje istražen je i istočni dio kvadranta J8. Prilikom iskopa ustanovljeno je da su ostaci apside koji se nalaze in situ, ležali na starijim grobovima – G 250, G 251, 262... (sl. 5–6). Grob 262 je ¹⁴C metodom datiran u 14. stoljeće, odnosno najvjerojatnije u njegovu drugu polovinu (sl. 8). Prostor uz južni temelj nažalost se nije stigao istražiti, no postoje naznake da je i taj zid ležao na starijim grobovima.

Grobne cjeline

Tijekom ove sezone do kraja su istraženi grobovi G 106, G 135, G 139 i G 142 koji su zabilježeni i dijelom istraženi 2012. godine. Kako se tada veći dio tih grobova nalazio izvan otvorene površine sonde, u potpunosti su istraženi tek sada. Pored njih istraženo je još 76 grobova (sl. 7). Kao i na dosad istraženim di-

ispod ostataka zidova crkve, pojedini sitni nalazi te ¹⁴C analize kostiju pojedinih pokojnika (sl. 8–11).⁴ Kao veoma zanimljive možemo izdvojiti grobove G 224 i G 241. Grob G 224 relativno je plitko ukopan grob odrasle osobe. U grobu nisu pronađeni nalazi. Ono što ga izdvaja od ostalih jest činjenica da je pokopan na truhlu (sl. 12). To je drugi takav ukop na lokalitetu (prvi je G 83 pronađen 2011. godine). Takav način ukopa u potpunosti odstupa od propisanoga kršćanskog pokopa i uglavnom ga možemo povezati uz narodna praznovjerja i vjerovanje u vampire. Drugi grob koji je odskočio od prosjeka jest grob G 241. On se od ostalih ne izdvaja načinom svoga pokopa nego pronalaskom vrećice s novcem (sl. 13). Pronađena je ispod pubičnih kostiju te se može pretpostaviti da ju je pokojnik nosio na pojasu. Unutar vrećice od organskog materijala koji je samo djelomično očuvan, pronađeno je između 16 i 18 komada slavonskih banovaca.⁵ Za jedno seosko groblje gdje uglavnom prevladavaju ukopi bez nalaza, odnosno od nalaza su najčešće pojasne kopče, ovo je veoma značajan i bogat nalaz. Nažalost, tijekom ove sezone nisu prona-

Sl. 7 Položaj istraženih grobova (crtež: K. Turkalj).

Fig. 7 Location of the explored graves (drawn by: K. Turkalj).

jelovima groblja i ovdje su se pokojnici ukopavali relativno gusto i često dolazi do njihova preslojavanja i presijecanja. Orijentacija grobova je zapad–istok, s odmakom prema sjeveru, a pokojnici su položeni u grob na leđima s ispruženim nogama. Ukope je u gornjim slojevima, kao i dosad, bilo veoma teško prepoznati i uglavnom su vidljivi tek na razini ukopa u zdravicu. Pronađeni grobovi mogu se uglavnom pripisati ranijoj fazi kasnosrednjovjekovnoga župnog groblja. To se posebno odnosi na grobove pronađene u kvadrantima K 8 i 9. Većina grobova pronađenih u tim kvadrantima može se datirati od druge polovine 12. do kraja 14. stoljeća te možemo pretpostaviti da se tamo nalazi stariji dio groblja. Takvu dataciju potvrđuju nam smještaj grobova

deni grobovi iz 8./9. stoljeća.

Jarak

U jugoistočnom dijelu sonde u kvadrantu K8 pronađen je i dio velikog jarka (sl. 4 i 14). Jarak je u gornjem dijelu zapunjen šutom i zemljom u kojoj se nalazilo dosta lomljenih cigli i morta (SJ 515). Ispod te zapune, uz padinu jarka u sjeveroz-

4 ¹⁴C analize provedene su na 14CHRONO Centre, Queens University Belfast, 42 Fitzwilliam Street, Belfast BT9 6AX, Northern Ireland.

5 Kako je dio novaca slijepljen zajedno, točan će se broj ustanoviti tijekom konzervacije.

padnom dijelom nalazi se sloj tamnije i dijelom crvenkaste zemlje s primjesom mrvljene cigle no bez velikih komada koji se nalaze u SJ 515. Na kontaktu tih dvaju slojeva pronađeno je i dosta ulomaka keramike. Ispod njega i ispod SJ 515 u južnom dijelu nalazi se SJ 708. Riječ je o tamno sivosmeđem sloju masne zemlje. Najvjerojatnije se radi o sloju koji je nastao postupnim,

prirodnim taloženjem na dnu jarka. Zanimljivo je da su grobovi pokopani skoro do samog ruba jarka te da nijedan nije presječen njime. Na osnovi toga te nalaza sloja SJ 708 možemo pretpostaviti da je vjerojatno riječ o starom prirodnom jarku (možda koritu nekog potoka) koji je iskorišten kao ogradni jarak groblja već u vrijeme njegova formiranja. Nakon rušenja crkve jarak je zapunjen otpadnim materijalom.

Sl. 8 Prsten iz groba G 256 (snimio: S. Krznar).

Fig. 8 Ring from grave G 256 (photo by: S. Krznar).

TORG240			
UBA-27660			
Radiocarbon Age BP	839 +/- 28		# Reimer et al. 2013
Calibration data set:	intcal13.14c		relative area under
% area enclosed		cal AD age ranges	probability distribution
68.3 (1 sigma)		cal AD 1167- 1224	0.963
		1238- 1240	0.037
95.4 (2 sigma)		cal AD 1159- 1260	1.000
TORG255			
UBA-27661			
Radiocarbon Age BP	809 +/- 31		# Reimer et al. 2013
Calibration data set:	intcal13.14c		relative area under
% area enclosed		cal AD age ranges	probability distribution
68.3 (1 sigma)		cal AD 1215- 1261	1.000
95.4 (2 sigma)		cal AD 1169- 1270	1.000
TORG256			
UBA-27662			
Radiocarbon Age BP	829 +/- 27		# Reimer et al. 2013
Calibration data set:	intcal13.14c		relative area under
% area enclosed		cal AD age ranges	probability distribution
68.3 (1 sigma)		cal AD 1190- 1199	0.134
		1202- 1251	0.866
95.4 (2 sigma)		cal AD 1165- 1259	1.000
TORG262			
UBA-27663			
Radiocarbon Age BP	646 +/- 28		# Reimer et al. 2013
Calibration data set:	intcal13.14c		relative area under
% area enclosed		cal AD age ranges	probability distribution
68.3 (1 sigma)		cal AD 1290- 1311	0.416
		1359- 1387	0.584
95.4 (2 sigma)		cal AD 1282- 1325	0.440
		1344- 1394	0.560
TORG273			
UBA-27664			
Radiocarbon Age BP	707 +/- 34		# Reimer et al. 2013
Calibration data set:	intcal13.14c		relative area under
% area enclosed		cal AD age ranges	probability distribution
68.3 (1 sigma)		cal AD 1266- 1297	1.000
95.4 (2 sigma)		cal AD 1253- 1312	0.832
		1358- 1387	0.168

Sl. 11 ¹⁴C datacija pojedinih grobova.

Fig. 11 ¹⁴C analysis of individual graves.

Sl. 9 Pojasna kopča iz groba G 243 in situ (snimio: S. Krznar).

Fig. 9 Belt buckle from grave G 243 in situ (photo by: S. Krznar).

Sl. 12 Ukop pokojnika na trbuhu – G 224 (snimila: K. Turkalj).

Fig. 12 Body of a deceased buried face-down – G 224 (photo by: K. Turkalj).

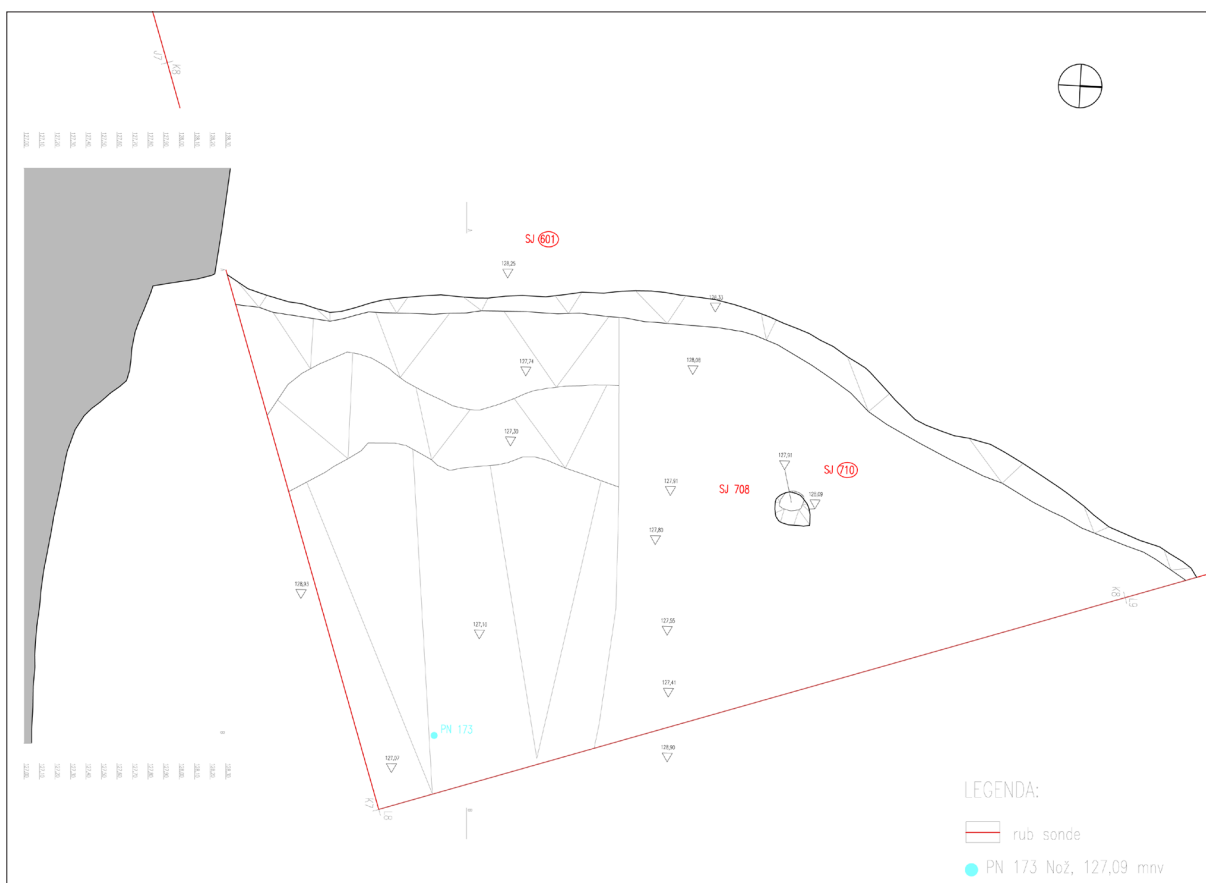
Sl. 10 Romboidna kopča iz groba G 273 (snimio: S. Krznar).

Fig. 10 Rhomboid buckle from grave G 273 (photo by: S. Krznar).

Sl. 13 Nalaz novca in situ u G 241 (snimio: S. Krznar).

Fig. 13 Coin finds in situ in grave G 241 (photo by: S. Krznar).

Sl. 14 Ukop i presjek jarka SJ 601 (crtež: K. Turkalj).

Fig. 14 Layout and cross-section of ditch SJ 601 (drawn by: K. Turkalj).

Literatura

- Krznar, S. 2010, Torčec-Cirkvišće, arheološko istraživanje 2009., *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. VI, 47–52.
- Krznar, S. 2012, Torčec-Cirkvišće, arheološko istraživanje 2011., *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. VIII, 52–57.
- Krznar, S. 2013, Arheološko istraživanje lokaliteta Torčec – Cirkvišće 2012. godine, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. IX, 64–68.
- Krznar, S. 2014, Arheološko istraživanje nalazišta Torčec – Cirkvišće 2013. godine, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. X, 104–109.
- Sekelj Ivančan, T., Tkalčec, T. 2003, Arheološko nalazište Torčec – Cirkvišće, *Podravina*, Vol. III/4, 5–36.
- Sekelj Ivančan, T., Kužir, S., Bauer, M., Marković, Z. 1999, Slučajni nalaz lubanje *Canis Familiaris* položene u srednjovjekovnu keramičku posudu s lokaliteta Torčec – Cirkvišće kraj Koprivnice, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 15–16, 61–79.

Summary

From October 6 to 25, 2014, the Institute of Archaeology carried out the sixth season of research at the Torčec-Cirkvišće site. Four quadrants were opened (I, J, K 8 and K9), that is, the sondage explored an area of 100 m². Modest remains of a church were found (part of the south apside wall), 76 new graves and 4 graves which were partially researched in 2012, as well as part of a deep ditch which could have been the edge of the cemetery. This season, most of the graves found date back to the earlier stage of the parochial cemetery. Based on ¹⁴C analysis and individual finds, they can be attributed to mid-12th to late 14th century. Graves 224 and 240 are particularly interesting. Burial in grave 224 is face down, being the second grave of that kind found on this site. Grave 240 contained a bag made of organic material with 16 to 18 pieces of silver coin (Slavonian banovci). Although there are few remains of the actual church, they still provide some information. The layout of the church was fully investigated during this season, and the size can be estimated to 14.5 x 8.3 m. The moat that was found was probably an old natural water stream which outlined the cemetery. When the church was torn down and the cemetery abandoned, the stream was filled with building material and soil.